

Motion till riksdagen 2025/26:3914

av Åsa Westlund m.fl. (S)

med anledning av skr. 2025/26:113 Riksrevisionens rapport om statens insatser för jordbrukets klimatomställning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med en plan med konkreta åtgärder för att ge jordbruket stabila förutsättningar att ställa om och klara de uppsatta klimatmålen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med styrmedel för att möjliggöra fler kostnadseffektiva klimatåtgärder i jordbruket och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sveriges jordbruk ska vara lönsamt, hållbart och konkurrenskraftigt. Det är en förutsättning för att trygga vår försörjningsförmåga och beredskap, skapa jobb i hela landet och bidra till en levande landsbygd. Samtidigt behöver Sverige öka sin livsmedelsproduktion, både för att stärka jordbrukets lönsamhet och för att stärka vår beredskap i ett förändrat säkerhetspolitiskt läge.

Klimatomställningen och lönsamheten måste därför gå hand i hand. Det är inte det ena eller det andra. Tvärtom är omställningen en förutsättning för att svenskt jordbruk ska vara konkurrenskraftigt på sikt. Den öppnar möjligheter för ett framåtlutat och innovativt jordbruk, och gör att jordbruket bättre kan möta en ökad efterfrågan på hållbara livsmedel. Dessutom stärker den vår beredskap genom att minska vårt beroende av fossil olja från skurkstater. För att omställningen ska lyckas krävs dock att politiken kliver fram och skapar långsiktiga och stabila villkor. Det bekräftas också av Riksrevisionens rapport, som betonar att jordbruket har stor potential att minska sina utsläpp om statens insatser ökar och riktas rätt.

Men enligt Riksrevisionen saknar SD-regeringen i dag både en tydlig plan och tillräcklig styrning för hur jordbruket ska bidra till Sveriges klimatmål och EU-åtaganden. Vidare visar Riksrevisionens rapport att det finns potential för fler åtgärder som skulle kunna bidra till att klimatmålen nås på ett kostnadseffektivt sätt, men som regeringen valt att inte ta till vara.

SD-regeringen har dessutom valt kortsiktiga intressen framför långsiktiga och trygga förutsättningar. Enligt Riksrevisionen har regeringen aktivt försvårat omställningen genom att förlänga skattenedsättningen för jordbruksdiesel. Regeringens politik låser fast jordbruket i ett fortsatt fossilt beroende. Det är inte bara skadligt för Sveriges beredskap, tillväxt och omställning, utan också för jordbrukets lönsamhet, inte minst när nya EU-regler (ETS2) införs 2028 och driver upp priset på det fossila.

Vi socialdemokrater vill i stället ge jordbruket förutsättningar att både öka lönsamheten och ge förutsättningar att ställa om till mer hållbara alternativ. Det handlar bl.a. om att främja svensk produktion av biogas och biodrivmedel, underlätta övergången till fossilfria arbetsmaskiner och att skapa långsiktiga spelregler så att jordbrukare tryggt kan investera, utveckla sina verksamheter och växa.

En viktig del i detta arbete är att ta fram en långsiktig bioekonomistrategi för Sverige. Under vår tid i regeringsställning tillsatte vi utredningen *En hållbar bioekonomistrategi – för ett välmående fossilfritt samhälle* (SOU 2023:84) som föreslog just detta. En sådan strategi skulle skapa stabila förutsättningar att använda biobaserade råvaror på ett sätt som främjar tillväxt, skapar jobb i hela landet, skyndar på klimatomställningen och stärker vår beredskap. Tyvärr har SD-regeringen inte tagit utredningen vidare. Det är väldigt olyckligt för både jordbrukets ekonomi och klimatomställningen.

Samtidigt pressas jordbrukets lönsamhet av marknadsmisslyckanden och dålig konkurrens i butiks- och grossistled. Jordbrukare har ofta väldigt små marginaler, samtidigt som svenska folket brottas med höga matpriser i butik. Det är inte rimligt. Vi socialdemokrater har därför i över tre års tid krävt att regeringen ska agera. Vi har bl.a. föreslagit att transparensen kring livsmedelsföretagens kostnader och vinster måste förbättras så att jordbrukare får ett bättre förhandlingsläge och att vanligt folk får betala mindre i butik, och att konkurrensen i grossistled behöver öka genom att t.ex. skärpa kraven på butikskedjor att sälja varor till sina konkurrenter eller begränsa inlåsningsavtal. Tyvärr har regeringen inte vidtagit några åtgärder för att öka konkurrensen bland livsmedelsjättarna. I förlängningen innebär det sämre möjligheter för jordbruket att ställa om.

Mot denna bakgrund anser vi socialdemokrater att regeringen måste återkomma till riksdagen med en plan med konkreta åtgärder och fler styrmedel som ser till att jordbruket kan ställa om och klara klimatmålen på ett hållbart, kostnadseffektivt och lönsamt sätt.

Åsa Westlund (S)

Aida Birinxhiku (S)

Jytte Guteland (S)

Johan Löfstrand (S)

Malin Larsson (S)

Sofia Skönnbrink (S)

Tomas Kronståhl (S)